ОДГ/ОЧП за ДИРЕКТОРИ

Свесност
Правилно или погрешно?

Подготовка
Да се биде реален и јасен

Делуване
Права во делувањето

УЧИЛИШТЕ ЗАСНОВАНО НА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

LIVING DEMOCRACY

www.living-democracy.com

PH ZH IPE – INTERNATIONAL PROJECTS IN EDUCATION
ZURICH UNIVERSITY OF TEACHER EDUCATION

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Училиште засновано на човекови права

Во овој дел, вие како директор веројатно ќе добиете невообичаен предлог: да го оцените вашето училиште преку призма на човековите права. Ваквата цел може да има многу позитивни аспекти, а најважно - дали основниот систем на вредности доволно го унапредува инклузивното учење и личниот развој на секој ученик во вашето училиште. Дали наставниците, сите вработени, родителите, одборот и Вие самите се активно посветени во оваа работа и третирани со истата заемна почит?

За таа цел, предлагаме да се дискутираат пет теми, проследени со пет соодветни прашања:

1. Дали вашето училиште е **проактивно инклузивно** преку барање и овозможување на учество на сите ученици, особено оние кои се „различни“ етнички, културолошки, лингвистички, социо-економски и во однос на вештини и компетенции?
2. Дали вашето училиште е **академски ефикасно и релевантно** за да ги помогне потребите на учениците за животни вештини и потребното знаење и компетенции?
3. Дали вашето училиште е доволно **здраво и безбедно** за да се овозможи емоционална, психолошка и физичка добросостојба на ученикот?
4. Дали вашето училиште е **родово одговорно** во создавањето на околина и компетенции кои ја поддржуваат еднаквоста?
5. Дали вашето училиште активно ги ангажира учениците, нивните семејства и заедницата **во сите аспекти** од животот на училиште?

За сите пет теми, ќе најдете краток воведен текст во корист на вашата свесност и свесноста на вашите соработници, проследено со список на индикатори за ваше колективно прегледување. Мо
е да најдете и список на дополнителни индикатори.

Нашиот предлог за самооценување е следниот:
Заедно со тим, одберете **една** од петте теми. Во рамките на таа тема, ве молам повторно стеснете го оценувањето до 10 индикатори кои најмногу ве интересираат.

	(Тема 1) Инклузивност	**(Тема 2) Ефикасност**	**(Тема 3) Здравје и безбедност**	**(Тема 4) Родова чувствителност**	**(Тема 5) Вклученост на заедницата**
Клучно прашање	Колку е моето училиште инклузивно и кое е основното разбирање на концептот на инклузивност помеѓу стручњаците во моето училиште?	Колку академски ефикасно е моето училиште во исполнување на ветувањето за квалитетно образование за сите?	Колку здраво и безбедно е моето училиште во однос на емоционалната, психолошката и физичката добросостојба на учениците?	Дали моето училиште има родова чувствителност во создавањето на средина и компетенции кои ја поддржуваат еднаквоста?	Колку моето училиште активно ги вклучува учениците, семејствата и заедницата во сите аспекти од животот на училиште?

Училиште засновано на човекови права -Тема 1:

Иклузивност на моето училиште засновано на човекови права

Свесност

Како и другите раководители на училиштата, вие знаете и сте слушнале и прочитале стотици пати: Образованието е признато како човеково право во бројни важни меѓународни конвенции.

Особено, Конвенцијата на Обединетите нации за правата на детето (КПД) се однесува на правата на децата под 18 години. Таа го признава образованието како законско право и еднаква можност за секое дете. Нејзиниот член 28 гарантира бесплатно задолжително основно образование за сите, прогресивно бесплатно средно образование, кое во секој случај треба да биде достапно за сите, како и пристапност до високото образование во однос на капацитетот. Во неа се наведува обврската на државата да донесе мерки во врска со посетувањето и дисциплината на училиште истовремено штитејќи го достоинството на децата. Ја поттикнува меѓународната соработка во однос на образованието, особено елиминирање на незнаењето и неписменоста и промовира пристап до научно и техничко знаење.

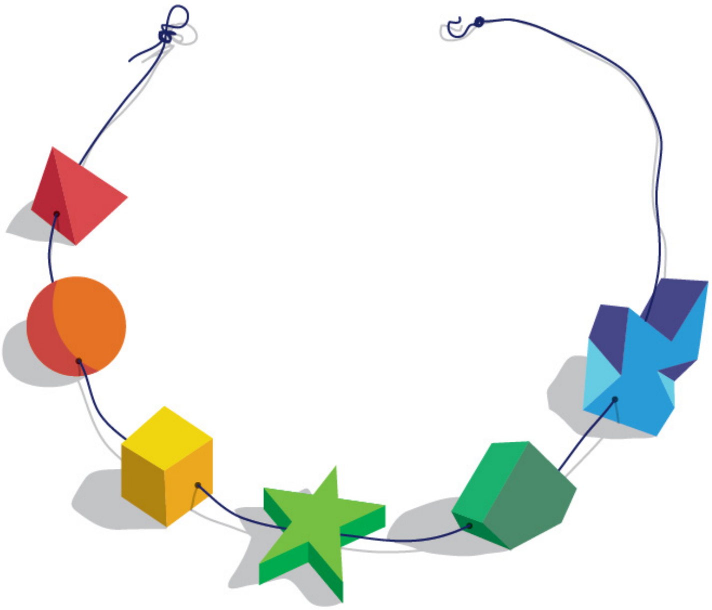

Нејзиниот член 29 ги дефинира целите на образованието и, **признавајќи ја индивидуалноста на децата, препорачува дека образованието треба да биде насочено кон личноста, талентите и способностите на секое дете**.
Во целина, освен одредбите за пристап, правото на образование ги опфаќа и обврските на државите да се воздржат од дискриминација на сите нивоа на образовниот систем и да утврдат минимални

образовни стандарди за подобрување на квалитетот на образованието.А сега: вие сте раководител на вашето училиште. Имате ограничени ресурси и сте соочени со дневните рутини и секојдневните проблеми што треба да ги решите. Да се обезбеди основно функционирање на училиштето само по себе е огромна задача. Покрај тоа, мора да одржувате топла и пријатна средина и да ги образувате сите ученици без оглед на нивниот пол, физички, интелектуални, социјални, емоционални, јазични или други индивидуални карактеристики. Вашето училиште мора да биде инклузивна институција, што е закон во многу земји. Каква задача!

Вие сте одговорни да овозможите сите вработени да ја почитуваат и промовираат различноста и еднаквите можности за сите. Покрај тоа, посакувате секој да ја третира различноста како можност, а не како пречка за квалитетно образование.

Но, каков став имате вие во овој поглед? Кои се вашите сопствени сеќавања кога станува збор за инклузијата? Дали некогаш сте доживеале лично момент на исклучување? Дали отсекогаш сте биле тој успешен ученик, наставник и раководител на училиште кој ја подига свесноста кога другите не биле вклучени? Би било од помош критички да се разгледа ова прашање и да се само-оцени сопствената ситуација, искуство и вредности. Дали ќе иницирате дејство само кога целосно се согласувате да ги поддржите сите вклучени во преземањето на ова дејство заедно со вас? Со тоа, им овозможувате на другите искуство со инклузија од прва рака и доказ за тоа колку интензивно училиштето засновано на човекови права е вклучено во практични промени, за сите ученици да можат да успеат - без оглед на нивното потекло или вештини и компетенции.

Искуството покажува дека овие промени ќе бидат во полза на сите ученици во вашето училиште со тоа што тие поддржуваат квалитетно предавање и учење за сите. Понатаму, немаат само учениците корист - сите други ќе се чувствуваат вклучени. Во инклузивно микро-општество кое ги прифаќа родителите, наставниците, вработените и администраторите, управниот одбор и сите во заедницата ќе соработуваат со вашето училиште. Дали сте подготвени за оваа авантура?

Исто така е битно вашите наставници да имаат или развијат пошироко разбирање на инклузијата. На состаноци заедно со вашите специјалисти (училишен педагог, психолог или наставници со дополнителна обука на ова поле) мора да најдете начини за да им помогнете на вашите наставници во оваа работа.

Прво, сите засегнати мора да имаат основно разбирање на инклузивноста. Следново можеби ќе ви помогне да се појасни концептот.

Инклузијата во образованието е повеќе од од тоа што можеби мислите дека е! https://inclusiveeducation.ca/about/what-is-ie/

Од првичното зачнување во раниот 20-ти век, и до неодамна, „инклузивното образование" се толкуваше како „вклучување на ученици со попреченост" или „посебни потреби за учење" во редовната настава во училницата. Многумина сè уште го разбираат поимот во овие рамки.

Сепак, инклузивното образование значи дека сите ученици посетуваат и се добредојдени од нивните блиски училишта во редовна настава соодветна на возраста и се поддржани да учат, да придонесуваат и да учествуваат во сите аспекти на училишниот живот.

Инклузивното образование е за тоа како ги развиваме и уредуваме нашите училишта и нашите програми и активности, така што сите ученици можат да учат и да учествуваат заедно.

Инклузивното образование е за обезбедување пристап до квалитетно образование за сите ученици преку ефикасно задоволување на нивните различни потреби на начин што одговара, прифаќа, почитува и поддржува. Учениците учествуваат во образовната програма во рамките на заедничката средина за учење со поддршка за намалување и отстранување на бариерите и пречките што можат да доведат до исклучување.

Инклузивното образование се спроведува во заедничка средина за учење, образовно опкружување каде ученици од различно потекло и со различни способности учат заедно во една инклузивна средина. Заедничките средини за учење се користат за повеќето редовни часови на настава на учениците и можат да вклучуваат училница, библиотека, теретана, простории за театар и музика, кафетерии, игралишта и локалната заедница. Така, заедничката средина за учење е место каде учениците со интелектуална попреченост или други посебни потреби можат да учат заедно со своите врсници, наместо одделно.

Ефективни заеднички средини за учење:

- Му овозможуваат на секој ученик целосно да учествува во средината на учење која е направена за сите ученици и се споделува со врсниците во одбрано образовно опкружување.
- Овозможуваат позитивна клима, поттикнете чувство на припадност и овозможете напредување на учениците кон лични, социјални, емоционални и академски цели.
- Се одговорни кон лични потреби за учење преку овозможување соодветни нивоа на поддршка и примена на наставна практика и принципи насочени кон ученикот.
- Заедничка средина на учење: една инклузивна средина каде предавањето е направено за да им се предаде на ученици со различни способности и со нивната врсничка група во училиштето, притоа одговарајќи на нивните индивидуални потреби како ученици, и да се искористи во поголемиот дел од редовните наставни часови на учениците.

Овозможување на секое дете да има еднаква можност за образовен напредок останува предизвик во целиот свет. Целта за одржлив развој 4 за Образование и Рамката за дејствување Образование 2030 ги истакнуваат инклузијата и правичноста како темели на квалитетното образование

За оваа задача - вашето училиште да биде пример за инклузивно образование, мора да имате многу колеги на иста линија уште од почетокот. Со вашиот тим, ќе треба да развиете план за тоа како подобро да се разбере ситуацијата на вашето училиште преку интегрирање на што е можно повеќе засегнати страни во процесот.

Подготовка

Кои чекори да се преземат?

1. Формирајте тим за работа во текот на целиот процес. Заедно со вашиот тим, почнете со дискутирање на пристапот и разгледајте го списокот на индикатори.
   а. Одберете ги поважните за вашето училиште.
   б. додајте индикатори ако мислите дека некои недостасуваат.
   в. Пополнете го формуларот со околу десет индикатори кои сметате дека се битни. Внимавајте да одберете некои индикатори каде што сте добри и некои за кои ви треба дополнителна работа.

2. Со вашиот тим, подгответе план за дејствување и временска рамка за прво оценување, кое би било стартна точка за понатамошен развој. Во оценувањето вклучете:
   а. Ученици
   б. Наставници
   в. Други вработени во училиштето
   г. Родители
   д. Училишен одбор
   ѓ. Членови на заедницата со кои соработувате
   е. ...
3. Развијте го планот за дејствување и временската рамка. Внимавајте тие да вклучуваат
   а. Профилот на училиштето по првото оценување.
   б. Чекори кои треба да се преземат (во следните 6 месеци).
   в. Второ оценување за да се научи за развојот на настани

25 можни индикатори за вашето училиште за да се оцени вашата инклузивност:

1. Училиштето има изјава на мисијата и/или визијата и политики во врска со инклузивно образование засновано на човекови права, вклучувајќи и политика против дискриминација.
2. Наставниците можат да го разберат и објаснат целосното значење на „инклузивно образование“ (не само ученици со попреченост или посебни образовни потреби).
3. Сите ученици кои живеат во реонот на училиштето го посетуваат училиштето, освен ако родителите одбрале да го запишат нивното дете во приватно или друго училиште (каде што е применливо).
4. Сите ученици се распределени во одделенија соодветни на нивната возраст.
5. Училиштето и просториите се физички пристапни за сите ученици.
6. Училиштето знае кои професионални организации, парапрофесионалци, застапнички групи и локални организации можат да понудат ресурси за инклузивно образование кое ќе им користи на учениците со различни позадини и способности.
7. Училиштето користи повеќе типови на оценување на учениците и ниту ги оценува учениците врз основа на тестови ниту ги објавува нивните резултати.
8. Училиштето има мерки за помош на учениците со попреченост и/или посебни потреби, особено во однос на нивната заштита и набавки за нивното учење (пр. материјали со Браилова азбука, толкувачи за глувонеми, повеќејазични ресурси).
9. Наставниците посетуваат „училишта-примери“ и/или присуствуваат на работилници за развивање на инклузивни часови и училиште. Затоа, тие добиваат напредна професионална обука редовно за да го развијат потребното знаење, вештини и ставови за да ги исполнат потребите на учениците во редовната настава на инклузивен начин.
10. Родителите и групите во заедницата се запознаени со инклузивното образование и нудат идеи и ресурси за помагање на училиштето да стане поинклузивно.
11. Училиштето на специфични начини демонстрира дека неговите администратори и наставници ја разбираат важноста на инклузивното образование (ваквите начини вклучуваат механизми за гарантирање пристап кон училиштето за сите ученици без разлика на нивната позадина или способност).
12. Училиштето има (или планира да состави) разнолик персонал (составен од жени и мажи од различно потекло во однос на расата, етничката припадност, физичката способност, религијата, јазикот, социо-економскиот статус, итн.). Во земјите каде што наставниците се назначени во училиштата од страна на државата, врз основа на резултатите од испитите, итн., училиштето ги користи различните елементи што вработените ги донесуваат со себе.
13. Училиштето покажува почит кон учениците од сите религии; учениците имаат можности да учат за различни религии и системи на верувања, како што е соодветно, во училиште.
14. Училиштето има стабилно снабдување со чиста вода за пиење и служи или продава здрава, хранлива и висококвалитетна храна/закуски истовремено овозможувајќи и почитувајќи ги диететските правила од различни религии.
15. Наставниците поставуваат големи очекувања за сите ученици, без оглед на нивното потекло или способност, и ги охрабруваат да го завршат училиштето.
16. Наставниците се свесни за ресурсите што се достапни за да им помогнат на учениците со посебни потреби, вклучувајќи ги и посебните потреби за учење.
17. Сите ученици имаат учебници и материјали за учење што одговараат на нивните потреби за учење.
18. Активностите за учење се одвиваат во повеќе формати како што се индивидуални, парови, мала група и настава за целото одделение во кои се обезбедуваат хетерогени групи на ученици.
19. На учениците им се дава можност да го научат својот мајчин јазик додека го изучуваат службениот јазик/јазици на наставата.
20. Сите ученици придонесуваат за развој на упатства и правила за нивната училница и училиште за да се поттикне вклучување, недискриминација и да се спречи насилство и злоупотреба.
21. Процесите на учење и предавање, како и материјалите за учење ги ангажираат учениците на избалансиран и недискриминаторски начин, без оглед на нивното потекло или способност.
22. Во материјалите за учење обезбедени од училиштето, децата со различно потекло и способности се прикажани позитивно. Учениците го разбираат концептот на инклузивно образование и можат да ги идентификуваат културните, верските, етничките, родовите и другите пристрасности во материјалите за учење.
23. Учениците со телесен инвалидитет имаат можности за физичка игра и развој.
24. Училишната култура поттикнува соработка и тимска работа меѓу наставниците, другиот училишен персонал, учениците, родителите и членовите на заедницата кога е потребно.
25. Учениците и родителите учествуваат во донесувањето одлуки.

Дејствување

Со вашиот тим, одберете 10 индикатори од листата.

Избрани индикатори за инклузија.	Статус на овој индикатор во моето училиште од 1 до 10.	Чекори кои треба да се преземат (собрани од тимовите за дискусија).
1)	1……………………………..............10	
2)	1……………………………..............10	
3)	1……………………………..............10	
4)	1……………………………..............10	
5)	1……………………………..............10	
6)	1……………………………..............10	
7)	1……………………………..............10	
8)	1……………………………..............10	
9)	1……………………………..............10	
10)	1……………………………..............10	

1. Врз основа на списокот погоре, подгответе хендаут или флипчартови кои ќе се даваат на сите засегнати страни вклучени во процесот на оценување.
2. Организирајте состаноци со различни засегнати страни (ученици, наставници, вработени, родители, членови на одбор, итн.) Последните можат да се сретнат во прилика на некој голем школски настан или закажани состаноци, според нивната достапност.
3. Замолете ги да дискутираат за нивното оценување и нивните коментари.
4. Дајте им задача да осмислат предлози за подобрување.
5. Соберете ги сите коментари и предлози во вашиот тим.
6. Направете јасен и остварлив главен план за следните 6 до 12 месеци.
7. Пренесете го главниот план на сите вклучени главни играчи.
8. Испланирајте го следниот период на оценување (Транспарентноста е на прво место!).

Училиште засновано на човекови права - Тема 2:

Ефикасност на моето училиште засновано на човекови права

Свесност

Секое дете има право на образование. Овој основен принцип беше развиен во Цел 4 од Агендата на ООН 2030. Она што секој наставник треба да го знае и разбира е дека образованието само по себе не е доволно: Учениците од сите возрасти имаат **право на квалитетно образование** и **ефикасни пристапи на учење**.

Така, главната цел за вашето училиште е да го гарантира токму ова: сите ученици мора да имаат можност да станат успешни ученици - на свое ниво на можни достигнувања, без оглед на родот. Образованието за сите како човеково право не може да се постигне без вас, како раководител на училиште, да се запрашате колку е ефикасно вашето училиште во својата систематска поддршка и колку се успешни вашите наставници во поддршката на индивидуалните ученици во нивната секојдневна практика во училницата.

Создавањето средина за учење што демонстрира и промовира широка дефиниција за квалитетот, мора да биде од централно значење за темата 2 - Ефикасноста на вашето училиште засновано на човекови права. Постојат многу можни критериуми за ефикасно учење. Во следните четири рубрики, предлагаме да се разгледаат четири важни аспекти на квалитетот: *Квалитет во средината за учење, расположението и подготвеноста на учениците за учење, процесите и содржината на предавање-учење и резултатите.*

Квалитетни средини за учење се:

• политики и практики кои забрануваат експлицитна или имплицитна дискриминација, малтретирање, понижување, насилство, телесно казнување и злоупотреба на супстанци,
• простории со адекватни училници, пристап до чиста вода и санитарни простории,
• услуги кои ја унапредуваат безбедноста, физичкото и психосоцијалното здравје.

Квалитетни ученици се:

• Здрави
• добро нахранети
• подготвени за учење
• поддржани од нивното семејство
• поддржани од нивната заедница

Квалитетните процеси и содржини на предавање-учење:

• со компетенции засновани на животни вештини и ориентирани кон ученикот
• со пристапи кон образованието и примена на технологија направени да ги намалат разликите и да промовираат квалитетно учење,
• со релевантни наставни програми и адекватни материјали за писменост и бројчана писменост, и
• суштинското знаење како и вештини и компетенции за живот.

Резултати за квалитет:

• дефинирани резултати од учење (знаење, ставови и вештини),
• соодветни начини за да тие да се оценат во училницата, училиштето и на национално ниво.

Подготовка

Кои чекори да се преземат?

1. Направете тим за работа во текот на целиот процес. Со вашиот тим, почнете со заедничко дискутирање на целокупниот пристап и ревидирајте ја листата на 28 индикатори.
   а. Одберете ги оние кои се важни за вашето училиште.
   б. Додајте индикатори кои сметате дека недостасуваат.
   в. Пополнете го формуларот со околу десет индикатори кои сметате дека се важни. Бидете сигурни да одберете некои каде што сте добри, а некои каде што ви требеа дополнителна работа.

2. Подгответе тимски план за дејствување и временска рамка за прво оценување, кое ќе биде стартна точка за понатамошен развој. Во оценувањето вклучете:
   а. Ученици
   б. наставници
   в. други вработени
   г. родители
   д. училишен одбор
   ѓ. членови на заедницата со кои можеби соработувате
   е...

3. Развијте го планот за дејствување и временската рамка. Внимавајте тие да вклучуваат
   а. училишниот профил по првото оценување.
   б. чекори кои ќе ги преземете (во следните 6-12 месеци).
   в. второ оценување за да се увиди напредувањето

28 можни индикатори за вашето училиште да ја оцени вашата ефикасност:

1) Училиштето има јасна изјава за мисија и/или визија која е истакната и е соодветно објаснета на сите вработени, учениците, родителите и членовите на заедницата.

2) Училиштето има, следи и спроведува политики против каква било форма на дискриминација што се однесува на запишувањето и наставата.

3) Училиштето има, следи и спроведува политики против физичко казнување и каква било друга форма на насилство.

4) Училиштето има, следи и спроведува политики за правилна санитација и хигиена за наставниците, вработените и учениците.

5) Директорот на училиштето обезбедува стратешка насока и ефективно лидерство водено од пишан план за надзор.

6) Училиштето се координира со локалните предучилишни центри за да обезбеди непречено продолжување на раниот детски развој.

7) Постојат соодветни работни маси, столови и простории во училницата за да ги задоволат потребите и способностите на сите ученици.

8) Училишните терени обезбедуваат доволно простор за учениците да играат безбедно и - ако е можно - креативно.

9) Училишните згради и објекти се чисти, безбедни и редовно се одржуваат.

10) Училниците се уредни и имаат соодветно осветлување, вентилација, греење и ладење.

11) Достапни се соодветен број чисти и засебни женски и машки тоалети за употреба од девојчиња и момчиња, како и од женски и машки вработени во училиштето.

12) Сите ученици имаат лесен пристап до чиста вода за пиење.

13) Обезбеден е и одржуван соодветен систем за отстранување на отпад.

14) Наставната програма и работата во училница ги поддржуваат потребите за учење на секој ученик на значаен и практичен начин. Ако не, се препорачуваат соодветни адаптации на наставната програма што е можно повеќе.

15) Наставниците се подготвени и способни да се справат со контроверзни прашања (кои можат да произлезат од содржината на едукативни материјали, учебници и ресурси за учење) и подготвени да го поттикнат критичкото размислување и разбирање.

16) Наставниците редовно подготвуваат планови за часови и соодветно ги ревидираат.

17) Кога е потребно, наставниците ги поддржуваат учениците во изучувањето на службениот јазик (јазици) на настава, притоа почитувајќи го и поддржувајќи го учењето на мајчиниот јазик на децата - колку што е тоа можно.

18) Наставниците добиваат соодветна обука за пристапите на учење насочени кон учениците за да се овозможи учениците да учествуваат активно во нивното учење, да се почитуваат индивидуалните разлики и се унапреди благосостојбата на учениците. Наставниците користат наставни методи кои одговараат на возраста, способностите и начинот на учење на секој ученик.

19) Наставниците редовно ги оценуваат постигањата на своите ученици, користејќи различни видови оценување, со цел да обезбедат повратни информации и насоки за да им помогнат на учениците да се подобрат.

20) Сите ученици се охрабруваат да работат заедно во флексибилни и хетерогени групи за да решаваат проблеми, да прават проекти и да ги постигнат своите цели за учење.

21) Сите ученици се охрабруваат да ги изразат своите ставови и чувства преку уметноста (музика, цртање, драма, фотографија, итн.)

22) Учењето во училница е флексибилно, динамично и активно и се случува во контекст на ред и стабилност.

23) Секоја училница има „ученичко ќоше“ со материјали за дополнително учење и рекреација, како и изложена работа на учениците.

24) Училиштето презема позитивни чекори за вреднување на наставникот, како што се овозможување на унапредувања - каде тоа е можно - и споделување на достигнувањата.

25) Наставниците ги поддржуваат своите колеги споделувајќи ефикасни техники на настава и разменувајќи искуства.

26) На наставниците им се дадени можности за професионален развој, како и иновации (на пр. преку учење засновано врз проекти или техники на само-рефлексија или рефлексија од врсниците).

27) Наставниците имаат сопствена сала и/или просторија за работа.

28) Заедницата е мобилизирана да ги поддржува наставниците и нивната настава.

Дејствување

Во вашиот тим, одберете 10 индикатори од списокот.

Одбрани индикатори за ефикасност	**Статус на овој индикатор во моето училиште од 1 до 10.**	**Чекори кои треба да се преземат (собрани од страна на тимовите за дискусија).**
1)	1……………………….............10	
2)	1……………………….............10	
3)	1……………………….............10	
4)	1……………………….............10	
5)	1……………………….............10	
6)	1……………………….............10	
7)	1……………………….............10	
8)	1……………………….............10	
9)	1……………………….............10	
10)	1……………………….............10	

1. Врз основа на списокот погоре, подгответе хендаут или флипчартови кои ќе се даваат на сите засегнати страни вклучени во процесот на оценување.
2. Организирајте состаноци со различни засегнати страни (ученици, наставници, вработени, родители, членови на одбор, итн.) Последните можат да се сретнат во прилика на некој голем школски настан или закажани состаноци, според нивната достапност.
3. Замолете ги да дискутираат за нивното оценување и нивните коментари.
4. Дајте им задача да осмислат предлози за подобрување.
5. Соберете ги сите коментари и предлози во вашиот тим.
6. Направете јасен и остварлив главен план за следните 6 до 12 месеци.
7. Пренесете го главниот план на сите вклучени главни играчи.
8. Испланирајте го следниот период на оценување (Транспарентноста е на прво место!).

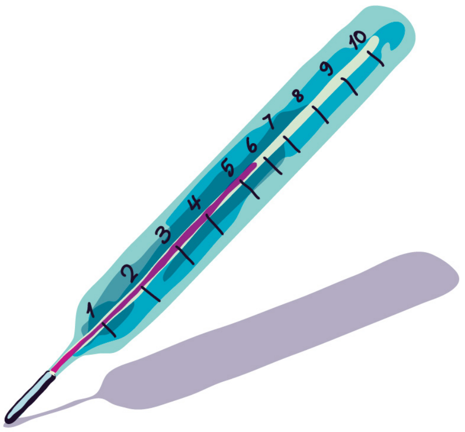

Училиште засновано на човекови права - Тема 3:

Оценување на политики поврзани со добросостојбата, безбедноста, и заштитата во моето училиште засновано на човекови права:

Свесност

Физичката, менталната и социјалната добросостојба се меѓусебно поврзани основни фактори за добри резултати од учењето. Доброто физичко здравје на ученикот го унапредува запишувањето (особено кај популацијата со ниска образованост), го намалува отсуството и повторувањето на одделенија и ги унапредува постигнувањата во образованието. Што се однесува до менталното здравје, не се работи само за немање ментална болест. Менталното здравје е добросостојба која им овозможува на луѓето да го остваруваат нивниот потенцијал на учење, да се справат со нормалниот стрес и да останат поврзани со заедницата и пријателите, што придонесува кон социјалната благосостојба.

Покрај зголемување на можностите и изборите на една личност во животот, унапредувањето на физичката добросостојба и менталното здравје како основна образовна функција им помага на учениците да се подготват:

- успешно да го управуваат текот на нивното образование
- да изградат отпорност кон неповолни околности
- да развијат проактивни способности за справување со физичко и ментално лошо здравје.

Исто така, им обезбедува вештини и самодоверба самите да бараат помош за рано интервенирање ако е потребно. (https://www.education.vic.gov.au/school/teachers/health/mentalhealth/Pages/promoting-mental-health.aspx August 21, 2020)

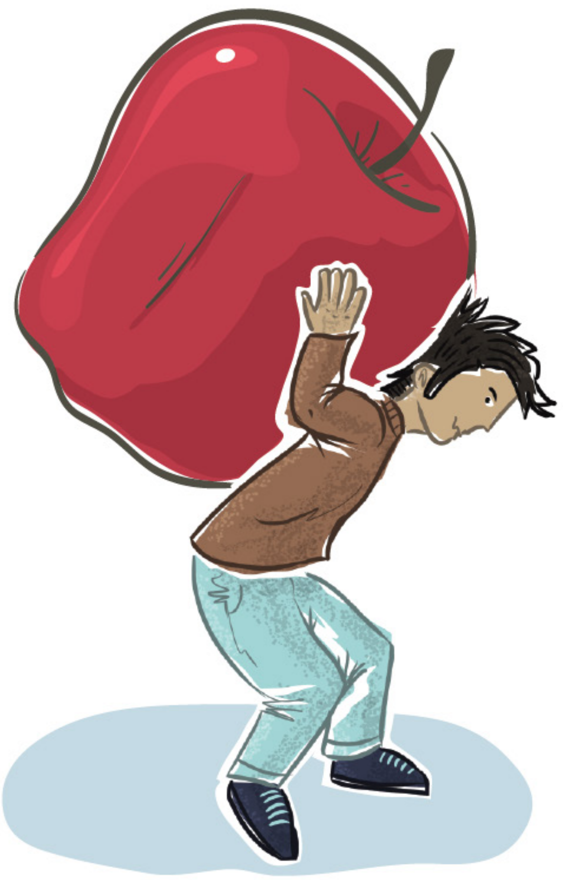

Иако вашата одговорност за општата добросостојба на учениците е заедничка со други засегнати страни, училиштата мораат да дадат значајно насочување и позитивно влијание во многу области преку дневна практика:

1. **Политиките поврзани со добросостојба** во училиштата помагаат да се обезбеди безбедно и сигурно физичко опкружување и позитивно психосоцијално опкружување за учениците, со што проактивно се чува од повреди и насилство, како што се малтретирање, злоупотреба или сексуално вознемирување.

2. **Обезбедувањето безбедна вода за пиење и санитарни јазли** како први чекори за создавање здрава училишна средина ги зајакнува позитивните хигиенски навики и однесувања. Во светло на пандемиската криза КОВИД-19, сите знаеме колку е важно ова. Вашето училиште, исто така, ќе се обиде да обезбеди посебни санитарни јазли и приватност за девојчињата како важен фактор што придонесува за намалување на отсуството од работа за време и пред периодот на менструација.

3. **Здравствено образование засновано на вештини** кое се фокусира на развој на знаење, ставови, вредности и релевантни животни вештини потребни за донесување соодветни, позитивни одлуки, воспоставување на доживотни здрави практики и намалување на ранливоста на злоупотреба на супстанции

4. Во вашето училиште се обезбедуваат **соодветни часови по физичко образование, што може да има позитивно влијание** врз физичкото здравје, самодовербата, когнитивната функција и нивото на стрес и вознемиреност на вашите ученици.

5. **Услуги за здравје и исхрана базирани во училиштата**, кои се достапни и безбедни и можат да одговорат на проблеми што може да бидат актуелни и важни на краток или долг рок.

6. Вашето училиште има за цел да го **подобри социо-психолошкиот развој на учениците** преку обезбедување на безбедна и поддржувачка средина за учење, вклучително и ситуации поврзани со време за игра на училиште, активности после во училиште и патување помеѓу училиште и дома. Овие различни средини поврзани со училиштето имаат важно влијание врз тоа како се чувствуваат учениците во однос на одење на училиште и врз создавањето оптимална социо-емоционална атмосфера во која се промовира ефикасно и ефективно учење.

7. **Во вашето училиште е забрането телесно казнување на учениците**. Телесното казнување во училиштата е забрането во многу европски земји како неприфатливо и штетно врз менталното здравје и ефективното образование. Телесното казнување го потиснува непожелното однесување само за краток временски период, истовремено создавајќи атмосфера на страв или срам. Исто така е поврзано со високи стапки на проблеми со менталното здравје, вклучително и злоупотреба на супстанции подоцна во зрелоста. Постојат сè поголем број докази дека дисциплината се учи преку охрабрување, како и од последици што се фер, цврсти и јасно соопштени.

Подготовка

Кои чекори да се преземат?

1. Направете тим за работа во текот на целиот процес. Со вашиот тим, почнете со заедничко дискутирање на целокупниот пристап и ревидирајте ја листата на индикатори.
   а. Одберете ги оние кои се важни за вашето училиште.
   б. Додајте индикатори кои сметате дека недостасуваат.
   в. Пополнете го формуларот со околу десет индикатори кои сметате дека се важни. Бидете сигурни да одберете некои каде што сте добри, а некои каде што ви требеа дополнителна работа.

2. Подгответе тимски план за дејствување и временска рамка за прво оценување, кое ќе биде стартна точка за понатамошен развој. Во оценувањето вклучете:
   а. Ученици
   б. наставници
   в. други вработени
   г. родители
   д. училишен одбор
   ѓ. членови на заедницата со кои можеби соработувате
   е...

3. Развијте го планот за дејствување и временската рамка. Внимавајте тие да вклучуваат
   а. училишниот профил по првото оценување.
   б. чекори кои ќе ги преземете (во следните 6 месеци).
   в. второ оценување за да се увиди напредувањето.

20 можни индикатори за вашето училиште да се оцени здравјето, безбедноста и заштитата во вашето училиште:

1) Училишните простории и објекти се чисти, безбедни и редовно се одржуваат.

2) Чиста и безбедна вода за пиење е достапна за сите ученици и вработените.

3) Услугите за храна во училиште (доколку се на место) обезбедуваат безбедна и хранлива храна и се во согласност со сите хигиенски правила.

4) Училиштето има и спроведува политики за обезбедување на безбедно физичко опкружување со заштита од физички и хемиски ризици што можат да ја загрозат безбедноста и здравјето на учениците и вработените.

5) Училиштето има и применува политики за обука и има квалификувани наставници за администрирање едноставни здравствени интервенции во соработка со здравствени работници и вклучување на локалната заедница.

6) Училиштето има и спроведува политики, програми и процедури дизајнирани за идентификување, спречување и одговор на малтретирање, вознемирување, насилство, злоупотреба на деца и занемарување што ги разбираат и знаат сите членови на училишната заедница.

7) Училиштето има и спроведува здравствено образование засновано на вештини, вклучително и спречување на ризично однесување во однос на злоупотреба на супстанции и ХИВ / СИДА.

8) Училиштето има политика што им овозможува на бремените девојчиња да останат запишани, како и да ги охрабри да се вратат на училиште по породувањето.

9) Училиштето има и спроведува политика за забрана на физичко казнување и промовирање на ненасилно казнување како прифатлива дисциплинска постапка.

10) Училиштето има политики и процедури за да им помогне на наставниците да се справат правично и доследно со агресијата и насилството.

11) Наставниците не прибегнуваат кон физичко или емоционално казнување, или друго агресивно однесување за да ги дисциплинираат учениците.

12) Правилата за дисциплина во училиште се практични и јасни за секого.

13) Училиштето има кодекс на однесување кој дефинира како од учениците се очекува да се однесуваат.

14) Училиштето има и спроведува прифатливи политики за безбедно користење на Интернет, социјални медиуми и сродни ИКТ технологии.

15) Учениците и наставниците се чувствуваат безбедно на училиште.

16) Вработените ги охрабруваат учениците да се грижат едни за други.

17) Учениците се уверени дека ќе добијат помош и поддршка кога ќе им биде потребна.

18) Училиштето го интегрира здравственото образование засновано на (животни) вештини во својата програма. Учениците учат предмети и вештини што можат да бидат корисни во реалниот живот во нивната средина.

19) Програмите за животни вештини се прилагодени да одговараат на локалните социо-културни норми, вредности и верски убедувања.

20) Родителите имаат можност да разговараат за политиките и кодексите на однесување на училиштето и тие се поканети да придонесат во процесот на донесување одлуки на училиштето.

Дејствување

Како тим, одберете 10 индикатори од списокот.

Избрани индикатори за здравје, безбедност и заштита.	Статус на овој индикатор во моето училиште од 1 до 10.	Чекори кои треба да се преземат (собрани од тимовите за дискусија).
1)	1……………………….............10	
2)	1……………………….............10	
3)	1……………………….............10	
4)	1……………………….............10	
5)	1……………………….............10	
6)	1……………………….............10	
7)	1……………………….............10	
8)	1……………………….............10	
9)	1……………………….............10	
10)	1……………………….............10	

1. Врз основа на списокот погоре, подгответе хендаут или флипчартови кои ќе се даваат на сите засегнати страни вклучени во процесот на оценување.
2. Организирајте состаноци со различни засегнати страни (ученици, наставници, вработени, родители, членови на одбор, итн.) Последните можат да се сретнат во прилика на некој голем школски настан или закажани состаноци, според нивната достапност.
3. Замолете ги да дискутираат за нивното оценување и нивните коментари.
4. Дајте им задача да осмислат предлози за подобрување.
5. Соберете ги сите коментари и предлози во вашиот тим.
6. Направете јасен и остварлив главен план за следните 6 до 12 месеци.
7. Пренесете го главниот план на сите вклучени главни играчи.
8. Испланирајте го следниот период на оценување (Транспарентноста е на прво место!).

Училиште засновано на човекови права - Тема 4:

Оценување на родовата чувствителност на моето училиште засновано на човекови права:

Свесност

Родовата еднаквост е во срцето на принципите на човековите права и вредностите на Обединетите нации. Начелата поврзани со човековите права забрануваат дискриминација врз основа на пол, што значи дека од нејзините земји-членки се бара да ја промовираат родовата еднаквост. Според целта 5 на ООН за одржлив развој, **родовата еднаквост не е само основно човеково право, туку и неопходна основа за мирен, попросперитетен и одржлив свет**.

Според Светската здравствена организација, полот и родот се важни детерминанти на здравјето. Биолошкиот пол и социјално конструираниот род имаат интеракција која создава диференцијални ризици и ранливост на влошено здравје, како и разлики во барањето подобро здравје и ефекти врз здравјето на жените и мажите. „Родот“ ги опишува оние карактеристики на жените и мажите кои се во голема мера социјално создадени, додека „полот“ ги опфаќа оние што се биолошки определени. Сепак, овие термини честопати погрешно се користат наизменично во научната литература, здравствената политика и законодавството. (https://www.who.int/genomics/gender/en/ 21 август 2020 година)

*Родот се сфаќа како односи меѓу мажи и жени, и перцептивни и материјални. Родот **не се одредува биолошки**, засновано врз половите карактеристики на жените или мажите. Родот се гради социјално. Тоа е централен принцип на организирање на општествата и често ги регулира процесите на производство и репродукција, потрошувачка и дистрибуција. И покрај оваа дефиниција, родот честопати е погрешно сфатен како унапредување исклучиво на жените.*
Сепак, родовите прашања се фокусираат на жените и на односот помеѓу мажите и жените, нивните улоги, пристапот и контролата над ресурсите, поделбата на трудот, интересите и потребите. Родовите односи влијаат на безбедноста на домаќинството, семејната благосостојба, планирањето, производството и многу други аспекти на животот.

За жал, стручњаците во образованието честопати го поистоветуваат родот со одредени „очекувани“ однесувања (што треба да прават „момчињата“ наспроти она што треба да прават„девојчињата“). Тие не успеваат да ја видат пошироката слика за социјално конструираните улоги и стереотипите што доведуваат до вакво однесување.

Родовите улоги се создадени од општеството и се учат од една генерација до друга како дел од културата на општеството. Бидејќи родот е општествено научен конструкт (на пример, научен во семејството или во училиште), сè што е поврзано со него може да се смени за да се постигне правичност и еднаквост и за жените и за мажите.

Кога станува збор за училиште и учење, ставовите и постапките на семејствата и наставниците можат драматично да влијаат на когнитивниот развој на девојчињата и момчињата. Семејствата експлицитно или имплицитно ги дефинираат различните улоги што момчињата и девојчињата треба да ги играат и овој процес започнува рано. Меѓукултурните истражувања покажуваат дека децата почнуваат да бидат свесни за разликите во половите и стереотипите на возраст од околу две до три години. На возраст од четири до пет години, децата честопати се поригидни и стереотипни отколку што ќе бидат подоцна. Секој расте помеѓу влијанието на своето семејство и училиштето во кое оди многу години и многу часови во денот.

Разликите засновани на пол во институционалните образовни пристапи се вид на полова дискриминација во образовниот систем што може да влијае на мажите и жените за време и по нивните образовно искуство. Кај мажите има поголема веројатност да бидат писмени во глобален просек, иако во многу земји кај жените се распространети повисоките оценки за писменост. Мажите и жените доживуваат родови разлики кога ги постигнуваат своите образовни цели. Иако мажите и жените можат да имаат исто ниво на образование, на жените им е потешко да добијат работни места со повисок ранг, а идните вработувања и финансиските проблеми можат да се интензивираат. Кај мажите имаше тенденција да

добиваат поголемо образование отколку жените во минатото, но родовиот јаз во образованието се промени во последните децении во повеќето западни и многу не-западни земји.

Дали е нормално во вашето училиште да се поставуваат прашања како овие: „Дали има алтернативи за тоа само девојчиња да ја чистат училницата?“ или „Што би се случило ако момчињата чистат, а девојчињата ги преместуваат работните маси?“ Овој вид критичко размислување може да ги инспирира луѓето да размислуваат, да ги преиспитаат и повнимателно да ги разгледаат сопствените претпоставки.

Дали девојчињата и момчињата имаат еднакви можности да влезат во вашето училиште? Дали девојчињата и момчињата комуницираат едни со други како еднакви во вашето училиште? Дали девојчињата и момчињата комуницираат различно со нивните наставници (машки и женски)? Дали родовите стереотипи се рефлектираат во наставната програма што ја учат учениците, во учебниците што ги користат, како и во клубовите и воннаставните активности во вашето училиште што се отворени и достапни за девојчиња и момчиња?

Целта во проценката на родовата чувствителност на вашето училиште е да се промовира родовата еднаквост. Овој напор да се надмине јазот помеѓу девојчињата и момчињата во однос на училишната клима и процесите на предавање и учење бара искреност и пристап - чекор по чекор.

Подготовка

Кои чекори да се преземат?

1. Направете тим за работа во текот на целиот процес. Со вашиот тим, почнете со заедничко дискутирање на целокупниот пристап и ревидирајте ја листата на индикатори.
    а. Одберете ги оние кои се важни за вашето училиште.
    б. Додајте индикатори кои сметате дека недостасуваат.
    в. Пополнете го формуларот со околу десет индикатори кои сметате дека се важни. Бидете сигурни да одберете некои каде што сте добри, а некои каде што ви требеа дополнителна работа.

2. Подгответе тимски план за дејствување и временска рамка за прво оценување, кое ќе биде стартна точка за понатамошен развој. Во оценувањето вклучете:
    а. Ученици
    б. наставници
    в. други вработени
    г. родители
    д. училишен одбор
    ѓ. членови на заедницата со кои можеби соработувате
    е...

3. Развијте го планот за дејствување и временската рамка. Внимавајте тие да вклучуваат:
    а. училишниот профил по првото оценување.
    б. чекори кои ќе ги преземете (во следните 6 месеци).
    в. второ оценување за да се увиди напредувањето.

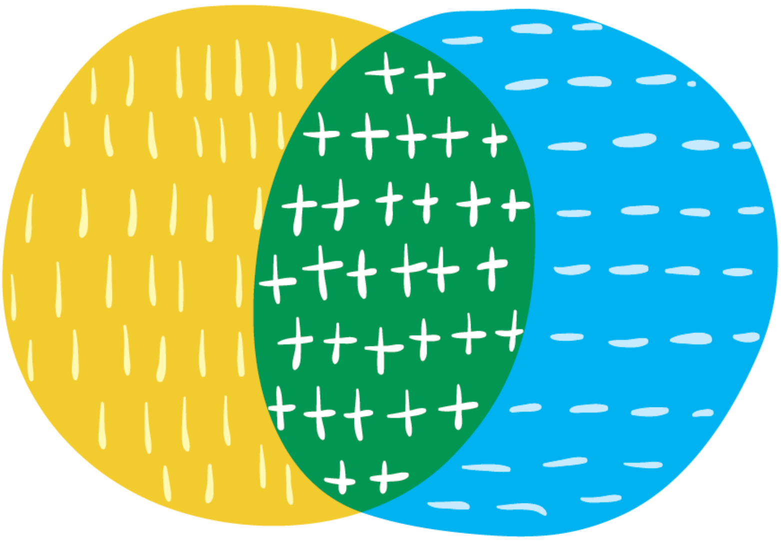

24 можни индикатори за вашето училиште да го оцени родово-балансираното образование и однесување во вашето училиште:

1) Постојат и се спроведуваат изјава за визија и/или мисија на училиштето и политики против родова дискриминација при запишување и практики на предавање и учење.

2) Девојчињата и момчињата имаат еднаков пристап до бесплатно и задолжително образование.

3) Девојчињата и момчињата учествуваат подеднакво во дефинирањето на правилата и прописите во учлиницата и училиштето и во одредувањето дисциплински мерки, особено во однос на спречување на дискриминација, насилство и злоупотреба.

4) Родителите и водачите на заедницата подеднакво ги ценат женските и машките наставници.

5) Девојчињата имаат пристап до производи и средства за женска хигиена во училиште.

6) Девојчињата имаат ист пристап и можности за физичка игра и други воннаставни активности како момчињата.

7) Наставната програма ги одразува реалностите и потребите од секојдневниот живот и за девојчињата и за момчињата. Ако не, се препорачуваат помошни прилагодувања на наставната програма колку што е тоа можно.

8) Материјалите за настава и учење обезбедени од училиштето ги прикажуваат девојчињата и момчињата од различна социо-економска припадност со еднаква важност, потенцијал и почит.

9) Материјалите за учење обезбедени од училиштето се ослободени од родова пристрасност (на пр., Термините како „тој“ или „таа“ се користат со еднаква фреквенција).

10) Улогите, одговорностите и активностите на девојчињата и момчињата одразуваат рамнотежа на моќ и донесување одлуки.

11) Половите стереотипи се обратни (на пример, девојчињата можат да бидат лекари или научници, момчињата можат да бидат наставници или медицински сестри).

12) Девојчињата и момчињата се прикажани на фотографии, графики и илустрации со еднаква фреквенција и со еднаков статус (без стереотипи за половите).

13) Девојчињата и момчињата се прикажани подеднакво на лидерски позиции и како „херои“.

14) Девојчињата и момчињата се третираат еднакво во однос на нивната самодоверба, интелигенција и вештини за решавање проблеми.

15) Сите наставници очекуваат и ги охрабруваат девојчињата и момчињата да придонесат и да учествуваат во учењето и другите активности подеднакво.

16) Сите наставници подеднакво ги ценат ставовите на девојчињата и момчињата.

17) Сите наставници веруваат дека и девојчињата и момчињата можат да постигнат еднаква компетентност во сите предмети, вклучително и писменост, броење, природни науки и животни вештини.

18) Наставниците се обучени за активно идентификување на родова пристрасност во наставните материјали, училишната средина, сопствената настава и тие можат да ја коригираат постојната пристрасност.

19) Вработените од стручната служба се однесуваат со машките и женските наставници на ист начин.

20) Жените и мажите во заедницата со специјализирани релевантни знаења или вештини се поканети и добредојдени на часовите како стручни лица.

21) Девојчињата и момчињата се чувствуваат самоуверено кога избираат предмет што може да се смета за традиционално машки или женски.

22) Девојките се поддржани за да имаат добри познавања од математиката и природни науки.

23) На девојчињата и на момчињата им се поделени подеднакво главните одговорности, како на пример, да се биде претседател на класот или главен во група во одредени активности.

24) Се обезбедува еднаква застапеност на девојчињата и момчињата во училишните совети или во други училишни активности.

Дејствување

Како тим, одберете 10 индикатори од списокот.

Избрани индикатори за родова еднаквост.	Статус на овој индикатор во моето училиште од 1 до 10.	Чекори кои треба да се направат (собрани од тимовите за дискусија).
1)	1…………………………..............10	
2)	1…………………………..............10	
3)	1…………………………..............10	
4)	1…………………………..............10	
5)	1…………………………..............10	
6)	1…………………………..............10	
7)	1…………………………..............10	
8)	1…………………………..............10	
9)	1…………………………..............10	
10)	1…………………………..............10	

1. Врз основа на списокот погоре, подгответе хендаут или флипчартови кои ќе се даваат на сите засегнати страни вклучени во процесот на оценување.
2. Организирајте состаноци со различни засегнати страни (ученици, наставници, вработени, родители, членови на одбор, итн.) Последните можат да се сретнат во прилика на некој голем школски настан или закажани состаноци, според нивната достапност.
3. Замолете ги да дискутираат за нивното оценување и нивните коментари.
4. Дајте им задача да осмислат предлози за подобрување.
5. Соберете ги сите коментари и предлози во вашиот тим.
6. Направете јасен и остварлив главен план за следните 6 до 12 месеци.
7. Пренесете го главниот план на сите вклучени главни играчи.
8. Испланирајте го следниот период на оценување (Транспарентноста е на прво место!).

Училиште засновано на човекови права - Тема 5:

Оценување на вклученоста на семејството, заедницата, и учениците во развивањето на училиште засновано на човекови права

Свесност

Спроведувањето на принципите на човекови права е задача што задолжително ги вклучува владите, како што е утврдено со статутот на сите основни конвенции за човекови права, вклучително и оние за образованието. Во исто време, сè повеќе демократски општества ја препознаваат ограничената способност на владите да ги спроведуваат стандардите и принципите на човековите права, освен ако сите луѓе не се вклучени активно и не се придржуваат до нив. За човековите права да станат реалност, тие мора да бидат поддржани и почитувани од сите, вклучително и од семејствата, училиштата и другите институции кои обезбедуваат услуги за учениците, како и за заедниците и за сите нивоа на администрацијата.

Особено тука, ќе треба да разберете колку тесно се поврзани Универзалната декларација за човекови права на Обединетите нации и Конвенцијата за правата на детето (КПД) (видете кратка историја подолу). КПД исто така ја истакнува примарната важност на родителите и семејствата во заштитата на правата на децата. Сепак, постои погрешна перцепција дека КПД ја презема одговорноста за децата од родителите и другите законски старатели за да се префрлат повеќе овластувања во оваа област кај владите.

Сепак, не станува збор за тоа. Во неколку члена, Конвенцијата експлицитно се повикува на важноста на родителите и семејствата, а со тоа им наредува на владите да ги штитат и помагаат семејствата во исполнувањето на нивната суштинска улога како негуватели на нивните деца. Ги повикува владите да ги почитуваат одговорностите на родителите, законските старатели и другите старатели за обезбедување соодветна грижа.

1945	По Втората светска војна, многу држави во светот се согласија да оформат сојуз - оттаму се формираат ОН, т.е. Обединетите нации. Заедно тие сакаа да ги поддржат мирот и слободата во светот.
10 декември 1948 г.	На овој ден, **Обединетите нации** ја усвоија Универзалната декларација за човекови права. Разбирањето на овие основни права на сите човечки суштества во светот се однесуваше и на децата Како признание за маките на многу деца, разбирањето беше редефинирано за да им се даде на децата посебен статус и заштита.
1950	Последователно, неколку години беше дискутиран прв предлог за декларација на **правата на децата** од страна на земјите-членки на ОН.
20 ноември 1959	На овој ден, Генералното собрание на Обединетите нации ја усвои Декларацијата за правата на детето која ги дефинира правата на децата како право на заштита, образование, здравствена заштита, засолниште и добра исхрана.Иако ваквата декларација не беше обврзувачка за сите земји-членки, таа го означи првиот голем меѓународен договор и консензус за основните принципи на правата на децата.
1979	Во целиот свет, оваа година се славеше како Година на детето. За правата на децата се размислуваше и се дискутираше насекаде. За доброто на децата, сè повеќе луѓе сакаат овие права да бидат разработени подетално, и што е уште поважно, да бидат правно обврзувачки.
20 ноември 1989	На овој ден, Генералното собрание на Обединетите нации едногласно ја усвои **Конвенцијата за правата на детето**. Оттогаш, владите на скоро сите нации во светот ја потпишаа Конвенцијата за правата на детето.

Конвенцијата, исто така, силно се залага за учество на учениците и зачувување на нивните права на учество, имено: правото за пристап до информации, правото на изразување, правото на вклучување во донесувањето одлуки и правото на здружување. За да се промовира правото на учество во училишниот контекст, неопходно е да се обезбеди опкружувачко опкружување во рамките на образовната институција, семејството, заедницата и општеството воопшто. Во овој контекст, клучни улоги играат прашањата како вклученост, јазик, ненасилно казнување, безбедно опкружување и родова еднаквост.
Така, оценувањето на сеопфатноста на пристапот на училиштето за вклучување на учество на учениците, семејството и заедницата, бара разгледување на три Клучни области на постигнувања, имено:

1. Механизми за искажување на ставовите на учениците за работа на училиште, училишниот живот и учеството во училишната организација,

2. Механизми за градење партнерства училиште-семејство за управување и раководење со училиштето, развој и заштита на учениците и

3. Механизми за градење партнерства училиште-заедница за управување и поддршка на училиштето, заштита на учениците и подобрување на заедницата

Подготовка

Кои чекори да се преземат?

1. Направете тим за работа во текот на целиот процес. Со вашиот тим, почнете со заедничко дискутирање на целокупниот пристап и ревидирајте ја листата на индикатори.
   а. Одберете ги оние кои се важни за вашето училиште.
   б. Додајте индикатори кои сметате дека недостасуваат.
   в. Пополнете го формуларот со околу десет индикатори кои сметате дека се важни. Бидете сигурни да одберете некои каде што сте добри, а некои каде што ви требеа дополнителна работа.

2. Подгответе тимски план за дејствување и временска рамка за прво оценување, кое ќе биде стартна точка за понатамошен развој. Во оценувањето вклучете:
   а. Ученици
   б. наставници
   в. други вработени
   г. родители
   д. училишен одбор
   ѓ. членови на заедницата со кои можеби соработувате
   е...

3. Развијте го планот за дејствување и временската рамка. Внимавајте тие да вклучуваат:
   а. училишниот профил по првото оценување.
   б. чекори кои ќе ги преземете (во следните 6 месеци).
   в. второ оценување за да се увиди напредувањето.

18 можни индикатори за да се оцени нивото на вклученост на различните дејствувачи во вашето училиште:

1) Училиштето промовира интеракција помеѓу учениците на начин во согласност со демократските методи (т.е. меѓусебно почитување, соработка, критичко размислување и разбирање за решавање на проблемите).

2) Училиштето дава и ги поздравува можностите на учениците да ги искажат своите ставови во врска со активностите и животот во училиште.

3) Училиштето има механизми - како што се училишен билтен или публикација, огласна табла за ученици, поле за мислење или алатки за анкетирање - за да им се даде на учениците можност да ги искажат своите мислења и загрижености за важни прашања во училиштето и заедницата.

4) Училиштето ги вклучува учениците на состаноци и сесии за планирање што се однесуваат на нивната благосостојба.

5) Училиштето има активен совет на ученици.

6) На сите ученици им се дава еднаква можност да учествуваат во управувањето и раководството на училишните клубови, тимови и здруженија.

7) Училиштето има Здружение на родители и наставници што редовно се состанува и има напишан план за акција. 8) Училиштето обезбедува разбирливи, достапни и јасно објавени процеси за влијание врз одлуките, покренување прашања или проблеми, приговарање кон одлуки и решавање проблеми.

9) Училиштето споделува информации за реформите во училиштето, политиките, дисциплинските постапки, алатките за оценување и целите на училиштето.

10) Училиштето редовно испраќа вести за училишните активности до родителите и до членовите на Училишниот комитет.

11) Родителите се чувствуваат удобно за да поставуваат прашања или да разговараат за прашања што се однесуваат на нивното дете / децата во училиштето.

12) Родителите се мотивирани и се помогнати од училиштето да им помогнат на своите ученици да го консолидираат своето учење дома кога тоа ќе се смета за потребно.

13) Училиштата комуницираат со родителите за позитивното однесување и постигнувања на учениците, а не само за инциденти на лошо однесување или неуспех.

14) Родителите го информираат училиштето за какви било големи промени во домашниот живот на нивното дете за да може да се обезбеди соодветна помош, доколку е потребно.

15) Училиштето има врски со водачите во заедницата и другите засегнати страни, реагира на потребите на заедницата и обезбедува можности за размена на идеи со членовите на заедницата во обид да се зголеми пристапот и благосостојбата на сите ученици во училиште, без оглед на нивната позадина или способност.

16) Заедницата му помага на училиштето да им се обрати на сите ученици кои биле исклучени од училиште.

17) Жените и мажите во заедницата со специјализирани знаења или вештини се поканети и добредојдени на часовите како стручни лица.

18) Училиштето развива партнерства со локални бизниси, групи на граѓанско општество и невладини организации за унапредување на учењето на учениците и помагање на семејствата.

Дејствување

Во вашиот тим одберете 10 индикатори од списокот.

Одбрани (избрани) индикатори за вклученост	Статус на овој индикатор во моето училиште од 1 до 10.	Чекори кои треба да се преземат (собрани од тимовите за дискусија).
1)	1…………………………..............10	
2)	1…………………………..............10	
3)	1…………………………..............10	
4)	1…………………………..............10	
5)	1…………………………..............10	
6)	1…………………………..............10	
7)	1…………………………..............10	
8)	1…………………………..............10	
9)	1…………………………..............10	
10)	1…………………………..............10	
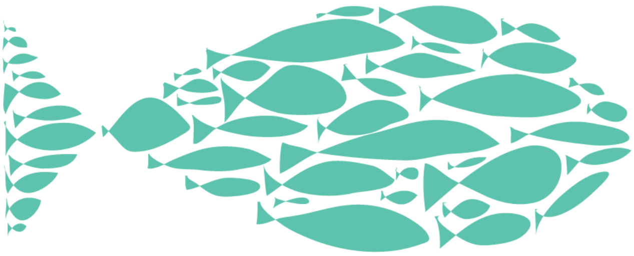
1. Врз основа на списокот погоре, подгответе хендаут или флипчартови кои ќе се даваат на сите засегнати страни вклучени во процесот на оценување.
2. Организирајте состаноци со различни засегнати страни (ученици, наставници, вработени, родители, членови на одбор, итн.) Последните можат да се сретнат во прилика на некој голем школски настан или закажани состаноци, според нивната достапност.
3. Замолете ги да дискутираат за нивното оценување и нивните коментари.
4. Дајте им задача да осмислат предлози за подобрување.
5. Соберете ги сите коментари и предлози во вашиот тим.
6. Направете јасен и остварлив главен план за следните 6 до 12 месеци.
7. Пренесете го главниот план на сите вклучени главни играчи.
8. Испланирајте го следниот период на оценување (Транспарентноста е на прво место!).)